

Savremeni trendovi u obradi građe na nekim primjerima iz teorije i prakse organizacije informacija

Contemporary trends in library material processing some examples from theory and practice of information organization

Indira Kasapović

Prva gimnazija Zenica

Zenica, Bosna i Hercegovina

indirakasapovic@hotmail.com

Sažetak Posljednjih godina došlo je do bitnih promjena u obradi građe te poimanju uloge i funkcije kataloga, koje kod nas u Bosni i Hercegovini još uvijek nisu dovoljno primijenjene. Inače, na tom polju promjene se događaju neprestano u skladu s razvojem informacijsko-komunikacijske tehnologije, ali na neke od osnovnih želi se ukazati u ovom radu. FRBR je dokument koji predstavlja izraz novog načina promišljanja katalogizacije i kojim katalog dobiva nove funkcije. Takođe, uvode se novine u oblasti obrade elektroničke građe i serijskih publikacija donošenjem odgovarajućih dokumenata. Na polju normativne kontrole i primjene načela jezika predmetnih odrednica još uvijek se u praksi mora dosta raditi. U članku se ove novine prikazuju kroz analizu nekoliko primjera.

Ključne riječi: katalog, FRBR, obrada građe, elektronička građa, serijske publikacije, normativna kontrola, predmetne odrednice.

Abstract In recent years, some essential changes have occurred in both library material processing and perception of the role and function of catalog. These changes are not well known enough in Bosnia and Herzegovina. These changes are happening continuously in accordance with development of information and telecommunication technology. Some of the basic changes will be pointed out in this paper. FRBR is a document which represents the expression of the new way of rethinking cataloging and by which a catalog is given new functions. Also, by creating appropriate documents some innovations are introduced in the field of cataloging of electronic resources and serial publications. Normative control and implementation of the principles of subject heading languages are fields which still require more work. These innovations are shown in the paper through analysis of some examples.

Keywords: catalog, FRBR, cataloging, electronic resources, serial publications, normative control, subject headings

Novi model bibliografskih podataka : FRBR (1. skupa entiteta) na primjerima djela Meše Selimovića i Ive Andrića

Uslovi za funkcionalne bibliografske zapise – FRBR (*Functional Requirements for Bibliographic Records*) je dokument koji je rezultat rada na novom modelu bibliografskih podataka. Glavni razlozi za njegovo donošenje su potreba što efikasnijeg odgovora na sve veća očekivanja i potrebe korisnika, te razvoj kompjuterskih sistema za izradu i obradu bibliografskih podataka. Ostali razlozi za izradu novog koncepta su: razvoj velikih nacionalnih i međunarodnih baza podataka, snižavanje troškova katalogiziranja, ekonomski pritisci napojednostavljenje katalogizacije, stalan rast nakladničke proizvodnje i novi oblici elektroničkog nakladništva, te pojava mrežnih izvora informacija.¹ Taj dokument je izraz novog načina promišljanja katalogizacije, kojim se naglašava da je bibliografski zapis niz elemenata koji postoje samo ako je njihov smisao dokazan potrebom korisnika (Funkcionalni zahtevi za bibliografske zapise : Završni izveštaj / Radna grupa IFLA-e za funkcionalne zahteve za bibliografske zapise ; odobrio Stalni komitet sekcije za katalogizaciju IFLA-e, 2005.).

Struktura kataloga nije više linearna nego modularna i usklađena je s konceptom relacijskih baza podataka. Katalog je dobio nove funkcije s obzirom na sljedeće korisničke postupke: pronalaženje, identifikacija, odabir i dobivanje pristupa, što se u kolokvijalnom govoru uobičajeno naziva „frbrizacija kataloga“. Model bibliografskih podataka sada počiva na entitetima, odnosima i atributima. Entiteti su osnovni elementi modela bibliografskog zapisa i podijeljeni su u tri grupe. Prva grupa obuhvata proizvode ljudskog intelektualnog i umjetničkog rada koji nose sljedeće nazive: djelo, izraz, pojavni oblik (manifestacija) i jedinica (primjerak). Drugu grupu čine entiteti koji su odgovorni za intelektualni ili umjetnički sadržaj entiteta prve grupe, njihov nastanak, širenje i čuvanje, a to su: osobe i korporativna tijela. U trećoj grupi su entiteti koji se pojavljuju kao predmeti entiteta prve grupe, a to su: pojam, predmet, događaj i mjesto. Entiteti prve grupe predstavljaju različite aspekte kori-

¹ Willer, Mirna. Teorija i praksa organizacije informacija. [Predavanje]. Sveučilište u Zadru. RIS, Ohrid, 26. i 28. 03. 2008.

snikovih interesa u odnosu na proizvode intelektualnog ili umjetničkog rada. Entiteti djelo (određena intelektualna ili umjetnička kreacija) i izraz (intelektualna ili umjetnička realizacija jednog djela) odražavaju intelektualni ili umjetnički sadržaj. Entiteti manifestacija (fizička materijalizacija izraza djela) i jedinica (pojedinačni primjerak manifestacije) odražavaju fizički oblik.

Djelo se realizuje u jednom ili više izraza, a izraz je, s druge strane, ostvarenje isključivo jednog djela. Izraz može da se materijalizuje u jednoj ili više manifestacija, kao što je i za manifestaciju potreban jedan ili više izraza. Manifestacija može da se predstavi jednom ili više jedinica, ali jedinica može da predstavi samo jednu manifestaciju. Bibliografski zapis treba odražavati pojavne oblike, a za svaki se materijalni format (pojavnost oblik) propisuje izrada odvojenog bibliografskog zapisa.²

Model se može na nekim primjerima opisati i komentirati neke njegove mogućnosti u prikazu informacija kao rezultata pretraživanja i jasnoće za korisnika. Na primjerima bosanskohercegovačkih književnika Meše Selimovića i Ive Andrića, iz kataloga Nacionalne i univerzitetske biblioteke Bosne i Hercegovine (COBISS/OPAC)³ mogu se uzeti podaci za izradu stabla za prvu skupinu entiteta modela FRBR: djelo, izraz, pojavni oblik (manifestacija) i jedinica građe. Nije pronađen primjer kojim bi se predstavila bibliografska porodica u više različitih pojava oblika, jer navedena biblioteka posjeduje pretežno tiskane monografske publikacije (knjige).

Djela „Derviš i smrt“ i „Travnička hronika“ realizovana su u više izraza: tekst na bosanskom (srpsko-hrvatskom), prijevod teksta na engleski jezik i prijevod izvornog teksta na njemački, odnosno francuski jezik. Izrazi su ostvarenje samo jednog djela, a oni mogu da se realizuju kroz alfanumerički, muzički zapis, zvuk, sliku ili pokret. U ovom slučaju, izrazi su izvorni tekst i prevodi, a pojavni oblici (po) u kojima su materijalizovani izrazi su knjige, iako mogu biti različiti oblici građe: rukopisi, plakati, CD-ROM-ovi, DVD-ovi i dr. Pojavni oblici mogu biti u više jedinica, odnosno pojedinačnih primjeraka, dok s druge strane jedinica može da predstavi samo jedan pojavni oblik. U ovom slučaju, knjige su tiskane u mnoštvu primjeraka, a ovdje se navode samo oni koje biblioteka posjeduje (može ih biti i više), odnosno samo oni koji imaju signaturu određene biblioteke. Obradivani katalog nema naveden broj jedinica i njihove signature, pa se kao broj jedinice građe navodi ID broj.

d Meša Selimović: Derviš i smrt

i1 izvorni tekst na bosanskom jeziku

po1.1 knjiga tiskana u Beogradu, Rad, 1982.

jg1.1 primjerak COBISS.BH-ID 1409303

i2 prijevod na engleski jezik B.Rakić i S. M. Dickey

po2.1 knjiga tiskana u Evanstonu, Illinois, Northwestern University Press, 1996.[2nd printing 1998]

jg2.1 primjerak COBISS.BH-ID 1676569

i3 prijevod na njemački jezik A. Dahl

po3.1 knjigatiskana u Uppsali, Dahls, 199?

jg3.1 COBISS.BH-ID 7286534

d Ivo Andrić: Travnička hronika

i1 izvorni tekst na bosanskom

po1.1 knjiga tiskana: Sarajevo, Svjetlost, Beograd, Prosveta, 1988.

jg1.1 COBISS.BH-ID 2620162

i2 prijevod na engleski C. Hawkesworth, B.Rakić

po2.1 knjiga tiskana u Beogradu, Dereta, 2000.

jg2.1 primjerak COBISS.BH-ID1887779

i3 prijevod na francuski M. Glouchevitch, C.Aveline

po3.1 knjiga tiskana u Parisu, Club bibliophile de France, 1956.

jg3.1 primjerak COBISS.BH-ID8355590

Na primjeru ovog kataloga ne mogu se vidjeti sve mogućnosti modela, kako je to moguće npr. u OCLC katalogu⁴, koji za iste ove primjere nudi veliki broj jasnih i korisnih podataka za korisnike (jezik, zemlja izdanja, godina izdavanja, materijalni format, itd).

FRBR, za razliku od drugih dokumenata koji definiraju zadatke kataloga, pod korisnicima podrazumijeva „širok spektar korisnika bibliografskih zapisa, uključujući ne samo bibliotečke korisnike i osoblje, već i nakladnike, rasparčavatelje, knjižare, te pružatelje i korisnike informacijskih usluga izvan tradicionalnog bibliotečkog okruženja“ (Funkcionalni zahtevi za bibliografske zapise : Završni izveštaj / Radna grupa IFLA-e za funkcionalne zahteve za bibliografske zapise ; odobrio Stalni komitet sekcije za katalogizaciju IFLA-e., 2005.). Prema FRBR-u, katalog ima četiri zadatka uz pomoć kojih treba udovoljiti korisnicima: pronalaženje, identifikacija, odabir i dobivanje pristupa. Takođe, E. Svenonius navodi „otvorene ciljeve“ kataloga, prema kojima bi svaki podatkovni element bibliografskog i preglednog zapisa, tj. atribut entiteta, trebao poslužiti kao pristupnica, ovisno o potrebama korisnika kojima katalog služi.⁵ Ovaj konceptualni model, kada se dosljedno primijeni - upravo to i nudi.

² Willer, Mirna. Načela katalogiziranja : od Pariških načela do Načela međunarodnoga kataložnog pravilnika. // Zbornik radova / Međunarodni skup u čast 100-te godišnjice rođenja Eve Verona, Zagreb, 17.-18. studenoga 2005. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2007.

³ URL: <http://www.cobiss.ba>

⁴ URL: <http://www.worldcat.org/oclc>

⁵ Willer, Mirna. Načela katalogiziranja : od Pariških načela do Načela međunarodnoga kataložnog pravilnika. // Zbornik radova / Međunarodni skup u čast 100-te godišnjice rođenja Eve Verona, Zagreb, 17.-18. studenoga 2005. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2007.

Kataložni opis elektroničke daljinski dostupne i mjesno dostupne omeđene jedinice građe na primjerima iz prakse.

Elektronička građa (*electronic resource*) je namijenjena upotrebi pomoću kompjutera, a uključuje građu koja zahtijeva upotrebu vanjskih uređaja kompjutera, kao i jedinice koje se mogu koristiti na interaktivan način. Dvije su vrste elektroničke građe: podaci i programi, a postoji i građa koja sadrži i jedno i drugo(ISBD(ER) : Međunarodni standardni bibliografski opis elektroničke građe : prerađeno izdanje ISBD(CF) : Međunarodnoga standardnoga bibliografskog opisa računalnih datoteka / preporučila Radna grupa za pregled ISBD(CF)-a, 2001.). Elektroničkoj građi pristupa se mjesno i daljinski – mjesni pristup podrazumijeva da postoji materijalni nositelj građe koji može biti bibliografski i kataložno opisan, a u daljinskom pristupu ne postoji materijalni nositelj kojim bi se korisnik mogao izravno služiti. Daljinski dostupna, odnosno mrežna građa, može biti omeđena i neomeđena. Omeđena mrežna građa obuhvaća omeđenu publikaciju (knjiga) i omeđenu integrirajuću građu. Omeđene publikacije na mreži statične su stranice koje se ne mijenjaju (Upute za uporabu formata UNIMARC za kataložni opis omeđene i neomeđene mrežne građe, 2005.).⁶Kada elektronička građa ima svojstva koja se opisuju drugim ISBD-ima, prvo se primjenjuju propisi ISBD(ER)-a, a zatim propisi odgovarajućeg ISBD-a ako je to potrebno.⁷

Potpun kataložni opis elektroničke građe po skupinama izgleda ovako:

1. Stvarni naslovi i podaci o odgovornosti

Glavni stvarni naslov [**Opća oznaka građe**] : podnaslov / podaci o odgovornosti

2. Izdanje

3. Vrsta i opseg građe

Oznaka vrste građe i Opseg građe

4. Izdavanje, raspačavanje, itd.

5. Materijalni opis

Posebna oznaka građe i opseg

6. Nakladnička cjelina

7. Napomena

8. Standardni broj ili alternativa

Na primjeru daljinski dostupne (mrežne) omeđene jedinice građe i mjesno dostupne jedinice elektroničke građe može se izraditi potpun kataložni opis, dodijeliti UDK oznake i predmetne odrednice, te opisati i komentirati postupak rada.

⁶ URL: <http://www.nsk.hr/e-izdanja/omedjenemrezne.pdf>

⁷ Willer, Mirna. Teorija i praksa organizacije informacija. [Predavanje]. Sveučilište u Zadru. RIS, Ohrid, 26. i 28. 03. 2008.

Daljinski dostupna omeđena elektronička građa

Za primjer se može odabrati hrvatski književnik i kolumnista Robert Perišić, malo poznat bosanskohercegovačkoj javnosti, koji je objavio elektroničko izdanje svoje knjige poezije „Dvorac Amerika“⁸. Ovaj primjer ima podatke za sve skupine potrebne za potpunkataložni opis, a svi izvori podataka nalaze se na naslovnom zaslonu.

U skupini 1 potrebno je navesti nekoliko podataka o odgovornosti, jer se podatak o odgovornosti može odnositi na bilo koju osobu ili korporativno tijelo koje je odgovorno za stvaranje ili je doprinijelo stvaranju intelektualnog ili umjetničkog sadržaja djela, a takvi su nakon autora djela, i: urednik elektroničkog izdanja, dizajner, programer, obrađivač i fotograf.

U skupini 3.2 (opseg građe) naznačuje se da je riječ o tekstovnim podacima. Budući da nema godine izdavanja, u skupini 4 navodi se godina *copyrighta* kao mjerodavna.⁹Materijalni opis se ne izrađuje za daljinski dostupnu elektroničku građu. U Skupini 7 (napomene) navode se: napomene o načinu pristupa koje su obavezne za daljinski dostupnu elektroničku građu, napomene o izvoru glavnog stvarnog naslova, koji se takođe mora uvijek navesti, i napomena o opisivanom primjerku. U Skupini 8 navodi se ISBN broj.

**

PREDMET: HRVATSKA KNJIŽEVNOST
– POEZIJA

UDK 821.163.42-1

PERIŠIĆ, Robert

Dvorac Amerika [Elektronička građa] / Robert Perišić ; urednik Krešimir Pintarić ; design i programiranje Ivica Lozina ; priprema i obrada Krešimir Pintarić ; fotografija Domagoj Lozina. – Tekstovni podaci. - Zagreb : Društvo za promicanje književnosti na novim medijima, cop. 2004. - (Biblioteka Online ; knj. 8)

Pristup:World Wide Web. http://www.elektronickeknjige.com/perisic_robert/dvorac_amerika/index.htm. - Stv. nasl. s naslovnice. – Opis građe dana: 10.04.2008.

ISBN: 953-6924-09-9

**

Mjesno dostupna omeđena elektronička građa

Za primjer mjesno dostupne omeđene elektroničke građe može se uzeti CD-ROM koji je prilog knjizi „Poslovni i protokolarni engleski“, slovenske autorice Manice Lipec. Ovaj primjer takođe ima podatke za sve skupine, a

⁸ URL: <http://www.elektronickeknjige.com>.

⁹ ISBD(ER) : Međunarodni standardni bibliografski opis elektroničke građe : prerađeno izdanje ISBD(CF)-a : Međunarodnoga standardnoga bibliografskog opisa računalnih datoteka / preporučila Radna grupa za pregled ISBD(CF)-a. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2001., str. 50.

¹⁰ Ibid., str. 79

propisani izvori za opis mjesno dostupne elektroničke građe su unutarnji izvori, a kada oni sadrže nepotpune podatke, onda su izvori za opis trajno prilijepljene naljepnice i dokumentacija, i druga popratna građa.

U skupini 1 potrebno je razdvojiti naslov i podnaslov općom oznakom građe, čija je svrha da na samom početku opisa označi vrstu građe kojoj jedinica pripada¹¹. Obavezno je navesti skupinu 3.1 oznaku vrste građe, kao i skupinu 5 materijalni opis i posebna oznaka građe. U skupini 7 prva je napomena o zahtjevima sustava i materijalnom opisu koja je obavezna za mjesno dostupnu elektroničku građu. Sljedeća je napomena o izvoru glavnog stvarnog naslova koja je također obavezna, te napomena o izdanju i bibliografskoj povijesti djela (Upute za izradu kataložnog opisa mjesno dostupne elektroničke građe, 2004.)¹².

**

PREDMET: ENGLJSKI JEZIK - UREDSKI POSAO

UDK 811.111:651(083.131)=163.42=111

LIPEC, Manica

Poslovni i protokolarni engleski [Elektronička građa] : 23 uzorka pisama na engleskom jeziku / Manica Lipeć ; prijevod Tamara Levak Potrebica. – Tekstovni podaci. – Zagreb : Mozaik knjiga, 2006. – 1 elektronički optički disk(CD-ROM) ; 12 cm

Zahtjevi sustava: IBM PC; Windows 2000; Adobe Acrobat Reader. – Stv. nasl. s naljepnice diska. – CD-ROM je priložen uz knjigu: Poslovni i protokolarni engleski

**

Elektronička građa u budućnosti će biti sve prisutnija u bibliotekama, a kako je ona proizvod promjenjivih tehnologija koje veoma brzo donose novine, potrebno je stalno pratiti promjene svojstava i oblika građe, ali i međunarodnih standarda za opisivanje ove vrste građe. Biblioteke su dužne sustavno prikupljati, opisivati, pohranjivati i davati na korištenje elektroničku građu kao dio kulturne baštine.

Kataložni opis serijskih publikacija i druge neomeđene građe na primjerima jedne serijske i jedne jedinice integrirajuće građe

Propise za opis i identifikaciju serijskih publikacija i druge neomeđene građe utvrđuje Međunarodni standardni bibliografski opis te građe (*continuingresources*) – ISBD(CR), kojim se utvrđuje redoslijed elemenata i propisuje interpunkcijski sustav opisa. Neomeđena građa je građa koja se izdaje tokom nekog razdoblja bez unaprijed utvrđenog kraja izlaženja. Takva neomeđena građa obuhvaća serijske publikacije i tekuću integrirajuću građu (*integratingresources*). Dok seserijske publikacije izdaju

u uzastopnim zasebnim sveskama ili dijelovima, integrirajuća građa se nadopunjuje ili mijenja osavremenjivanjima koja ne ostaju zasebna, već suuklopljena u cjelinu. Zbog potreba katalogizacije, s neomeđenom građom se u ISBD(CR)-u postupa na dva načina, zavisno od načina izdavanja (ISBD(CR) : međunarodni standardni bibliografski opis serijskih publikacija i druge neomeđene građe : prerađeno izdanje ISBD(S)-a : međunarodnoga standardnoga bibliografskog opisa serijskih publikacija / preporučila Radna grupa za ISBD(S), odobrili stalni odbori IFLA-ine Sekcije za katalogizaciju i Sekcije za serijske publikacije, 2005.).

Potpun kataložni opis serijskih publikacija i druge neomeđene građe po skupinama izgleda ovako:

1. Stvarni naslovi i podaci o odgovornosti
2. Izdanje
3. Podaci specifični za građu (ili za vrstu publikacije)
 - 3.1 Brojčani podaci
 - 3.2 Podaci o posebnim glazbenim oblicima (tiskane muzikalije)
 - 3.3 Matematički podaci (kartografska građa)
 - 3.4 Vrsta i opseg građe (elektronička građa)
4. Izdavanje, raspačavanje, itd.
5. Materijalni opis
6. Nakladnička cjelina
7. Napomena
8. Standardni broj ili alternativa

Na primjerima jedne tiskane serijske publikacije i jedne jedinice integrirajuće elektroničke daljinski dostupne građe moguće je dati potpun kataložni opis, dodijeliti UDK oznake i predmetne odrednice, te opisati i komentirati postupak.

Primjer serijske publikacije

Izvori za opis serijske publikacije za skupine 1-4 su prvi ili najraniji svezak ili dio, a za skupine 5-8 izvori su svi svesci ili dijelovi. U skupini 3 podaci specifični za građu brojčani podaci prepisuju se u obliku i redoslijedom kojim se javljaju u svesku ili dijelu, upotrebljavaju se arapske brojke, a oznake su u standardnom skraćenom obliku. U skupini 7 podatak o učestalosti izlaženja – mora biti prva napomena, a zatim se navodi napomena 7.1.4.4 o promjeni podatka o odgovornosti i još napomena o opisivanju jedinici.

Budući da ime urednika nije navedeno u propisanom izvoru, a to je za časopise impresum, njegovo je ime stavljeno u uglatu zagrađu. Napomena o promjeni urednika je potrebna, jer je od prvog do opisivanog broja došlo do promjene odgovornosti. U uglatu zagrađu se stavljaju i podaci o prvom broju, ako ga se opisuje na osnovu ne-

¹¹ Ibid., str. 45

¹² URL:<http://www.nsk.hr/e-izdanja/elektronicke.pdf>

kog drugog broja sveska, a o tome stavljamo podatak u napomeni.

**

PREDMET: BIBLIOTEKARSTVO - BIH - ČASOPIS

UDK 02(497.6)(05)

BOSNIACA : časopis Nacionalne i univerzitetske biblioteke Bosne i Hercegovine / [glavni i odgovorni urednik Ismet Ovčina]. - [God. 1, br. 1(1996)] - . - Sarajevo: Nacionalna i univerzitetska biblioteka Bosne i Hercegovine, 1996- . - 30 cm

Godišnjak. - Urednik se mijenja. - Opis prema god. 11, br. 11(2006).

ISSN 1512-5033

**

Primjer integrirajuće građe

Za primjer se može uzeti jedna jedinica elektroničke daljinski dostupne neomeđene integrirajuće građe tako da se kombinira ISBD(CR) i ISBD(ER). To je mrežno mjesto institucije koje ispunjava određene kriterije prema kojima bi moglo biti, ali zasada nije, arhivirano u Digitalni arhiv NSK u Zagrebu¹³.

U skupinu 1 odmah iza glavnog stvarnog naslova, prema ISBD(ER)-u navodi se opća oznaka građe (ISBD(ER) : Međunarodni standardni bibliografski opis elektroničke građe : prerađeno izdanje ISBD(CF)-a : Međunarodnoga standardnoga bibliografskog opisa računalnih datoteka / preporučila Radna grupa za pregled ISBD(CF)-a, 2001.), a u skupini 3 bilježi se vrsta građe (elektroničke) i brojevi podaci.

Opis za integrirajuću građu izrađuje se na temelju njene tekuće iteracije. U skupinama 4-6 izvor je tekuća iteracija, osim godine izdavanja, umjesto toga bilježi se prva i/ili posljednja iteracija. Za skupine 7 i 8 izvor su sve iteracije i bilo koji drugi izvor.

Skupina 5 - materijalni opis ne bilježi se za daljinski dostupnu elektroničku građu, tj. građu na mreži. U skupinu 7 napomene navodi se (7.0) podatak o učestalosti, te (ER: 7.5.2) napomena o načinu pristupa i (7.1) napomena o glavnom stvarnom naslovu koja je obavezna za neomeđenu građu. Navodi se još i napomena o opisivanoj jedinici.

**

PREDMET: FARMAKOLOGIJA – ORGANIZACIJE
- HRVATSKA

UDK 615:061(497.5)

PLIVAZdravlje [Elektronička građa] / urednik portala Ivana Klinar. – Mrežno mjesto. – Cop. 2000- . - Zagreb: PLIVA Hrvatska, cop. 2001-

13 Usp. Kriteriji odabira obveznog primjerka mrežne građe za obradu i arhiviranje. URL:<http://www.nsk.hr/DigitalLib.aspx?id=83>

Osvremenjuje se mjesečno. - Pristup: URL: <http://www.plivazdravlje.hr>. - Stv. nasl. s naslovnice. – Opis građe dana: 14. 04. 2008.

ISSN 1333-9958

**

ISBD(CR) donio je značajne promjene u odnosu na ISBD(S) kako bi obuhvatio neomeđenu građu svih vrsta. On je usklađen sa prerađenim ISBD(M)-om i sa FRBR-om, te će se uklopiti u porodicu ISBD-a (ISBD(CR) : međunarodni standardni bibliografski opis serijskih publikacija i druge neomeđene građe : prerađeno izdanje ISBD(S)-a : međunarodnoga standardnoga bibliografskog opisa serijskih publikacija / preporučila Radna grupa za ISBD(S), odobrili stalni odbori IFLA-ine Sekcije za katalogizaciju i Sekcije za serijske publikacije, 2005.). Kao takav, on će zasigurno olakšati rad na izradi i ujednačavanju bibliografskih zapisa nacionalnih bibliografskih i drugihkataloških središta.

Normativna kontrola na primjeru varijantnog oblika imena Meše Selimovića

Normativna kontrola u bibliotekarstvu nije novost, ali je zadnjih decenija s pojavom kompjutera dobila na značaju. Ona je veoma važna za održavanje mašinski čitljivih kataloga. Najstariji središnji program IFLA-e jeste Program Univerzalne bibliografske kontrole, čija je ideja vodilja stvaranje i razmjena bibliografskih opisa, te stvaranje i razmjena normativnih opisa za imena i jedinstvene stvarne naslove klasičnih djela. Normativna kontrola (*authority control*) je praksa kojom se osigurava da se svaki izraz koji se upotrebljava kao kataloška odrednica stavi u odnos prema svim drugim oblicima toga izraza. Ona se sastoji od uspostavljanja jednog usvojenog (standardnog) oblika imena pod kojim će korisnici, pretražujući katalog, dobiti sve zapise jedinice bibliotečke građe koju katalog sadrži. Također, ovaj postupak uključuje izradu uputnica sa neusvojenih (nestandardnih) imena ili skupa riječi koje se stavljaju u odnos prema usvojenom obliku.¹⁴

Da bi se utvrdilo da li je u katalogu Nacionalne i univerzitetske biblioteke Bosne i Hercegovine provedena normativna kontrola nad ličnim imenima nacionalnih autora čija se djela nalaze u ovoj biblioteci, pretražuje se njena *online* baza podataka, odnosno OPAC¹⁵. Biblioteka je uključena u sistem COBISS.BA (koji počiva na CO-MARC formatu) i uzajamnu bibliografsku bazu podataka COBIB. Dolazi se do zaključka da taj katalog ne provodi u potpunosti normativnu kontrolu, te da je u nekim slučajevima nefunkcionalan i neučinkovit sa stanovišta korisnika.

14 Willer, Mirna. Teorija i praksa organizacije informacija. [Predavanje]. Sveučilište u Zadru. RIS, Ohrid, 26. i 28. 03. 2008.

15 URL: <http://www.cobiss.ba>

Za primjer se može uzeti varijantni oblik imena književnika Meše Selimovića – Mehmed Selimović, koje je njegovo puno i pravo ime, ali se u svome umjetničkom radu nije njime služio. U katalogu NUBBiH u izbornom pretraživanju po autoru dobijemo 4 varijante njegovog imena: Selimović, Mehmed; Selimović, Meša; Selimović, Mehmed-Meša; Selimović, Meša, 1910-1982. Katalog ne odgovara sa: Selimović, Mehmed *vidi* Selimović, Meša, sa brojem zapisa u uglatoj zagradi, odnosno, ne nudi jedinstveni usvojeni oblik autorovog imena sa hipervezom na popis svih bibliografskih jedinica povezanih na tu odrednicu odnosno na pregledni zapis. Klikom na bilo koji od varijantnih oblika ili na standardni oblik autorovog imena ne dobija se pregledni zapis, nego katalog traži da se unesu novi pojmovi za pretraživanje.

U osnovnom pretraživanju dobiju se podaci koji mogu djelovati zbunjujuće na korisnika: ako se traži po obliku koji bi trebao biti standardni: Selimović, Meša, dobije se 131 „pogodak“, a ako se traži po ostalim varijantnim oblicima, dobije se 11, odnosno 6 i 11 „pogodaka“ za jednog te istog autora bez ikakvih uputnica. Ako se odabere jedna jedinica, npr. „Derviš i smrt“, izdanje iz 1972., dobije se mogućnost pretraživanja po pet formata ispisa: korisnički, korisnički puni, listić, COMARC i skraćeni, što je sa stanovišta korisnika nepotrebno veliki broj podataka. Dobija se i odgovor da nema nijednog dostupnog primjerka u 22 biblioteke uključene u COBISS.BA, što takođe može biti pomalo zbunjujuće. Klikom na izbornik: fondovi u bibliotekama, dobije se odgovor da samo dvije biblioteke posjeduju izabranu bibliografsku jedinicu i to po jedan primjerak za pozajmicu, što je gotovo nezamislivo kada se zna da je riječ o jednom od najpoznatijih i najplodnijih bosanskohercegovačkih autora. Ali to ulazi u neku drugu temu. Ako se klikne na primjer na Narodnu knjižnicu HNŽ Mostar, dobija se skraćena signatura i skraćena UDK oznaka za djelo, bez popisa primjeraka (mjesto u biblioteci, inventarni brojevi, signatura) i oznake dostupnosti (posuđeni/neposuđeni primjerci). Ovo pokazuje da ni lokalna baza nije funkcionalna.

Na istom primjeru, radi komparacije, može se pokazati kako to izgleda u bazama podataka gdje je provedena normativna kontrola. Na mrežnom mjestu Skupnog kataloga hrvatskih knjižnica¹⁶ odabere se pretraživanje po autoru Selimović, Mehmed i dobije odgovor, odnosno uputnicu: *vidi* Selimović, Meša (130 naslova) – bibliografskih jedinica u Skupnom katalogu. Kada se odabere usvojeni oblik imena (sa hipervezom) dobije se pregledni zapis, te kada se odabere jedna jedinica, npr. Derviš i smrt, izdanje iz 1972. godine, uz prikaz bibliografskih podataka dobije se odgovor gdje je primjerak dostupan: Znanstvena knjižnica Zadar. Prikaz zapisa iz zadarske knjižnice pokazuje inventarni broj, signaturu, lokaciju i oznaku dostupnosti. Klikom na ime autora (sa hiperve-

zom) dobije se popis svih bibliografskih jedinica u tom katalogu povezanih sa ovom odrednicom.

Zadaće tradicionalnog abecednog i mašinski čitljivog *online* kataloga potpuno su iste: identifikacija i okupljanje, odnosno, katalog mora prije svega odgovarati na tri pitanja:

1. posjeduje li biblioteka određenu jedinicu bibliotečke građe
2. koja izdanja, prijevode i prerade te jedinice biblioteka posjeduje
3. koja djela određenog autora biblioteka posjeduje¹⁷

Takođe, dvije su zadaće baza podataka preglednih katalognih jedinica koje navodi F. Bourdon:

1. upravljanje odrednicama abecednog kataloga
2. identifikacija imena¹⁸

Tek kada katalog ispunjava te zadaće on će biti funkcionalan i učinkovit.

Analiza primjene načela jezika predmetnih odrednica na primjeru Skupnog kataloga hrvatskih knjižnica na uzorku predmeta Djeca

Stvarni katalogi, stručni i predmetni, bave se pojmovnim sadržajem dokumenta. Predmetni katalog je popis bibliotečke građe raspoređen na skupine prema predmetima koje iskazuju predmetne odrednice koje se redaju prema abecednom redoslijedu.¹⁹ Predmetna odrednica je skup ili niz riječi koje daju sažet iskaz o predmetu sadržanom u pojedinom dokumentu ili njegovim dijelovima. To su izabrane, privilegirane riječi, koje opisuju sadržaj i ne smatraju se prirodnim jezikom.²⁰ Predmetni sustav je strukturiran rječnik naziva. Međutim, bez univerzalno prihvaćenih normi i smjernica za sadržajnu obradu, nije moguće kvalitetno obraditi građu i učiniti dostupnim informacije o njoj u što kraćem vremenu.²¹ IFLA je 1999. godine objavila studiju pod nazivom „Temeljna načela jezika predmetnih odrednica“ u kojoj je definirano ukupno jedanaest načela - devet za izradu predmetnog sustava i dva načela primjene. Načela za izradu predmetnog sustava su: načelo jedinstvene odrednice, načelo nadzora sinonima, načelo nadzora homonima, semantičko načelo, sintaktičko načelo, načelo dosljednosti, načelo imenovanja, načelo jamstva predložka i načelo uvažavanja korisnika. Načela primjene u praksi su: izrada pravilnika za predmetnu obradu i uputa za primjenu, te načelo specifične odrednice. Ova načela definiraju način rada i

17 Verona, Eva. Pravilnik i priručnik za izradbu abecednih kataloga. 1. dio : Odrednice i redalice. 2. izmijenjeno izd. Zagreb: Hrvatsko bibliotekarsko društvo, 1986.

18 Willer, Mirna. UNIMARCuteorijijipraksi. Rijeka: Naklada Benja, 1996.

19 Mikacić, Mira. Teorijske osnove sustava za predmetno označavanje. Zagreb: Hrvatsko bibliotekarsko društvo, 1996.

20 Šauperl, Alenka. Sadržajna analiza. [Predavanje]. Zadar: Sveučilište u Zadru, Odjel za knjižničarstvo (RIS), Ohrid, 27.03. 2008.

21 Doležal, Vlasta. Predmetna obrada u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu: Povratak načelima. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 49, 2(2006)

strukturu sustava, te osiguravaju transparentnost i predvidljivost sustava.²²

Na primjeru Skupnog kataloga hrvatskih knjižnica²³ na uzorku predmeta *Djeca* testirana je primjena načela. Kada u uzorku nije bilo ilustrativnih primjera za testiranje primjene nekog načela korišteni su primjeri obrade nekog drugog predmeta.

1. Načelo jedinstvene odrednice

Kako bi se olakšao nadzor sinonima i povezivanje predmeta u bibliografskom zapisu, svaki pojam ili entitet koji je predmetno obrađen, morao bi biti iskazan samo jednom odrednicom, u jednom značenju i u jednom obliku²⁴ – ovako glasi prvo i najvažnije načelo. Kada je riječ o predmetu *Djeca*, oblik u množini nema uobičajeno značenje, nego označuje sve pripadnike roda/vrste, odnosno predstavlja generičku množinu. Kod upotrebe generičke množine/jednine načelo se poštuje: Dijete. *Vidi i Djeca.*

2. Načelo nadzora sinonima

Ovo načelo se uglavnom poštuje, osim u nekim slučajevima kao što je zaštita ili skrb, koji su djelimični sinonimi.

Djeca – Socijalna zaštita – Sjedinjene Američke Države
Djeca – Socijalna skrb – Sjedinjene Američke Države

Ovdje je vidljiva neusklađenost i nepostojanje internih pravila jer su pod predmetnicom *Djeca – Socijalna zaštita – Sjedinjene Američke Države* navedena dva dokumenta od kojih je jedan s naslovom „Sustav skrbi za osobe s razvojnim teškoćama u državi New York (SAD)“ kojega se ne može naći pod predmetnicom *Djeca – Socijalna skrb – Sjedinjene Američke Države.*

Sličan je slučaj i sa pojavom sinonimije pri upotrebi pridjeva socijalni u značenju društveni, kao dijela pododrednice:

Djeca – Društveni status, odnosno Djeca – Socijalni status

Djeca – Socijalna skrb, odnosno, Društvena skrb

Pod predmetnicom *Djeca – Društveni status* nalazi se osam dokumenata, a pod predmetnicom *Djeca – Socijalni status* su dva dokumenta koji u naslovu imaju riječi socijalni status. Radi se o potpuno različitim dokumentima, odnosno dokumenti koji se nalaze ispod jedne predmetnice ne mogu se naći ispod druge predmetnice. Nije ostavljena ni alternativa kao da je riječ o potpuno različitim terminima. Moguće je dalje razviti tezu uključivanjem sinonima položaj za status ali to nije učinjeno.

Pod predmetnicom *Djeca – Socijalna skrb* nalazi se mnoštvo dokumenata, za razliku od *Djeca – Društvena*

²² Ibid.

²³ URL: <http://opak.crolib.hr>

²⁴ Doležal, Vlasta. Predmetna obrada u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu: Povratak načelima. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 49, 2(2006)

skrb pod kojom je samo jedan dokument koji te riječi ima u naslovu.

3. Načelo nadzora homonima

Načelo nadzora homonima upozorava na potrebu razlikovanja homonima. Na uzorku predmeta *Kosci* provjerava se kako se ovo pravilo poštuje u navedenom katalogu. Kada se upiše ključna riječ dobije se odgovor da postoji četiri dokumenta pod tom predmetnicom. Kada se otvori dokument pod naslovom „*Kosci (Crex crex)*, globalno ugrožena vrsta ptica, i dalje se uspješno gnijezde u parku prirode Lonjsko polje“ vidi se da je on pod predmetnicom:

Kosci – Gniježđenje - Lonjsko polje

A kada se otvori dokument pod naslovom „An overview of harvestmen (Archnida: Opiliones) in Croatia“ vidimo da je njegova predmetnica:

Kosci – Hrvatska - Bibliografija

Kod prvih navedenih kosaca riječ je o globalno ugroženoj vrsti ptica *Crex crex*, a drugi su sitne životinje nalik pauku. Katalog nas u oba slučaja kada kliknemo na predmetnicu upućuje na „širi pojam“ – „*Lažipauci*. Slični paucima. Imaju malo tijelo i vrlo duge noge. Boje su neugledne smeđaste ili sive.“ -ispod kojega se ne nalazi niti jedan dokument. Riječ je dakle o materijalnoj pogreški koja korisnika može dovesti u zabunu.

4. Semantičko načelo

Ovo je veoma važno načelo koje propisuje uspostavu odnosa jednakosti, hijerarhije i srodnosti, ali i upotrebu usvojenih naziva. Tako naprimjer pod širi pojam *Djeca – Bolesti*, moglo bi se podvesti mnogo više nego što je učinjeno u ovom katalogu. Tu bi, između ostaloga, moglo stajati i ono što je u katalogu navedeno kao:

Djeca - Cerebralna paraliza – Liječenje – Povijest,

Djeca – Hematološke bolesti - Priručnik,

Djeca- Konvulzivni poremećaji,

jer bi to rješenje bilo učinkovitije i primjerenije u smislu okupljanja istih i srodnih sadržaja, što bi korisniku olakšalo pretraživanje.

5. Sintaktičko načelo

Sintaktičko načelo je značajno načelo kojim se definira uspostavljanje odnosa između složenih predmeta iskazanih predmetnom odrednicom i pripadajućim pododrednicama, kako bi se ostvarilo sintagmatsko povezivanje, odnosno uspostavila gramatika predmetnog sustava. Pododrednice mogu biti tematske, mogu iskazivati mjesto, vrijeme i oblik publikacije. Već smo u prethodnom dijelu naznačili neke takve primjere pododrednica za temu, mjesto i oblik publikacije:

Djeca – Hematološke bolesti – Priručnik

Kosci – Gniježđenje - Lonjsko polje

Kosci – Hrvatska – Bibliografija

Međutim, sintaktično načelo preporučuje izbjegavanje upotrebe složenice kao što je psihosocijalni, koju nalazimo u katalogu kao podrednicu:

Djeca – Žrtve nasilja - *Psihosocijalna zaštita*.

Preporučuje se istaknuti ova dva aspekta odvojeno.

6. Načelo dosljednosti

Dosljednost u dodjeljivanju predmetnih odrednica i njihovom integriranju u postojeći sustav veoma je važna, ali potrebno je uložiti veoma mnogo truda čak i uz jasno definirana pravila.²⁵ S načelom dosljednosti moraju biti u suglasju svi elementi predmetnog sustava – od načina upotrebe velikih i malih slova, zagrada i kratica, do oblikovanja predmetnih odrednica. Svaka nova predmetna odrednica mora se moći integrirati na odgovarajući način u postojeću sustav. Kršenje ovog načela može se vidjeti na istim primjerima koji se navode za načelo 8.

7. Načelo imenovanja

Imena osoba i obiteljska imena, te nazivi mjesta, korporativnih tijela i naslovi djela moraju biti u skladu sa kataloškim pravilima.

8. Načelo jamstva predloška

Predložak, odnosno primjerak građe koji biblioteka posjeduje, jeste ono na osnovi čega se iskazuje sadržaj dokumenta. Međutim, odabrani pojam ne mora biti istovjetan onom iz predloška, jer se nazivlje predmetnog sustava treba razvijati dinamički, kritičkim odabirom samo jednog pojma između više mogućih. Pri tome je potrebno voditi računa o nazivlju struke ili znanstvene discipline, navikama korisnika i osobitostima u izražavanju pojedinih autora dokumenata na osnovi kojih se sustav izgrađuje. Novi se pojam normira već kod prvog pojavljivanja. Primjer nedosljednosti i kršenja načela jamstva predloška nalazimo u sljedećim rješenjima predmetne odrednice:

Djeca – *Socijalna skrb* – Hrvatska – Zbornik

Ispod ove predmetne odrednice se krije naslov samo jednog dokumenta: „Uloga socijalnog rada u zaštiti djece“.

Djeca – *Socijalna zaštita*

Ovo je odrednica i za naslov: „Uloga socijalne podrške u skrbi za djecu i mlade, svjedoke ratnih zbivanja“.

9. Načelo uvažavanja korisnika

Sustav treba da odražava prije svega navike u upotrebi nazivlja svojih korisnika, a ne autora dokumenata ili predmetnih katalogizatora, vodeći računa o vrsti biblioteke i načelima.

10. Izrada nacionalnog pravilnika za predmetnu obradu i upute za primjenu

Svaki nacionalni centar trebalo bi da izrađuje svoj pravilnik za predmetnu obradu u skladu sa načelima radi

dosljednosti u obradi građe. Trebalo bi voditi računa o objektivnosti pri dodjeli predmetne odrednice i truditi se ne iskazivati osobne stavove i prosudbe. Primjer iskazivanja osobnog stava je i način vrednovanja znanstvenostručnog karaktera građe kakav je slijedeći:

Djeca – Žrtve nasilja – *Interdisciplinarni pristup*

Pretraživanje dva naslova koji se kriju pod ovom odrednicom pokazuje da nije riječ ni o kakvom „interdisciplinarnom pristupu“, te da je ovakav opis u pododrednici suvišan i vjerojatno rezultat pomodarstva u jeziku. Osobni je stav vidljiv i pri upotrebi pojma Žrtve u pododrednici Žrtve nasilja, koja je prisutna u katalogu za veliki broj predmeta, jer se o žrtvama obično govori u teškim oblicima nasilja sa tragičnim ishodom. Nasilje je samo po sebi zakonom kažnjivo djelo, te je umjesto toga moglo stajati: *Kaznena djela nad* ili u drugim slučajevima: *Djeca – Zlostavljanje nad*.

11. Načelo specifične odrednice

Ovo načelo propisuje dodjelu odrednice koja je onoliko specifična koliko je specifičan predmet dokumenta. Takođe, predmet *Djeca* morao bi biti na prvom mjestu u prvom predmetnom nizu. Primjer u kojem se ne poštuje ovo načelo je odrednica *Prava djeteta – Kršenje*, koji se nalazi u brojnim odrednicama i koja je nedovoljno specifična. Bilo bi bolje rješenje da su sva prava okupljena pod odrednicom *Djeca – Pravni status, zakon*.

Istraživanje i testiranje primjene načela jezika predmetnih odrednica sa stanovišta njegovog korištenja na uzorku predmeta (ključne riječi) *Djeca* na primjeru Skupnog kataloga hrvatskih knjižnica, pokazuje da postoje neke nedosljednosti i poteškoće u primjeni IFLA-inih načela o jeziku predmetnih odrednica koje korisniku otežavaju pretraživanje kataloga ponekad mu ne dajući precizne odgovore ili ga dovodeći u zabunu. Načela su jasna i primjenjiva, ali se moraju ispravno i dosljedno provoditi. Sa stanovišta korisnika katalog je višestruko upotrebljiv, uz napomenu da je potrebno provoditi stroži nadzor nad bazom predmetnih odrednica.

*

²⁵ Doležal, Vlasta. Predmetna obrada u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu: Povratak načelima. // *Vjesnik bibliotekara Hrvatske* 49, 2(2006)

Literatura

Doležal, Vlasta. Predmetna obrada u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu: Povratak načelima. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 49, 2(2006)

Funkcionalni zahtevi za bibliografske zapise : Završni izvještaj / Radna grupa IFLA-e za funkcionalne zahteve za bibliografske zapise ; odobrio Stalni komitet sekcije za katalogizaciju IFLA-e. Beograd: Narodna biblioteka Srbije, 2005.

ISBD(CR) : međunarodni standardni bibliografski opis serijskih publikacija i druge neomeđene građe : prerađeno izdanje ISBD(S)-a : međunarodnoga standardnoga bibliografskog opisa serijskih publikacija / preporučila Radna grupa za ISBD(S), odobrili stalni odbori IFLA-ine Sekcije za katalogizaciju i Sekcije za serijske publikacije. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2005.

ISBD(ER) : Međunarodni standardni bibliografski opis elektroničke građe : prerađeno izdanje ISBD(CF)-a : Međunarodnoga standardnoga bibliografskog opisa računalnih datoteka / preporučila Radna grupa za pregled ISBD(CF)-a. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2001.

Kriteriji odabira obveznog primjerka mrežne građe za obradu i arhiviranje. URL:<http://www.nsk.hr/DigitalLib.aspx?id=83> (14.04.2008.)

Mikačić, Mira. Teorijske osnove sustava za predmetno označavanje. Zagreb: Hrvatsko bibliotekarsko društvo, 1996.

Šauperl, Alenka. Sadržajna analiza. [Predavanje]. Zadar: Sveučilište u Zadru, Odjel za knjižničarstvo (RIS), Ohrid, 27.03. 2008.

Upute za izradu kataložnog opisa mjesno dostupne elektroničke građe / izradila Tanja Buzina. Zagreb: Nacionalna i sveučilišna knjižnica, 2004. URL:<http://www.nsk.hr/e-izdanja/elektronicke.pdf> (11.04.2008.)

Upute za uporabu formata UNIMARC za kataložni opis omeđene i neomeđene mrežne građe / izradile Tanja Buzina, Sonja Pigac, Jasenka Zajec. Zagreb: Nacionalna i sveučilišna knjižnica, 2005. URL: <http://www.nsk.hr/e-izdanja/omedjenemrezne.pdf> (11.04. 2008.)

Verona, Eva. Pravilnik i priručnik za izradbu abecednih kataloga. 1. dio : Odrednice i redalice. 2. izmijenjeno izd. Zagreb: Hrvatsko bibliotekarsko društvo, 1986.

Willer, Mirna. Načela katalogiziranja : od Pariških načela do Načela međunarodnoga kataložnog pravilnika. // Zbornik radova / Međunarodni skup u čast 100-te godišnjice rođenja Eve Verona, Zagreb, 17.-18 studenoga 2005. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2007.

Willer, Mirna. Teorija i praksa organizacije informacija. [Predavanje]. Sveučilište u Zadru. RIS, Ohrid, 26. i 28. 03. 2008.

Willer, Mirna. UNIMARC u teoriji i praksi. Rijeka: Naklada Benja, 1996.

**

Mr.sci. Indira Kasapović (Zenica, 1968.) je voditeljica školske biblioteke Prve gimnazije u Zenici od 1997. godine. Autorica je knjige "Podsticanje djece na čitanje u biblioteci, vrtiću i porodici" (2011., izdavač Opća biblioteka u Zenici), a objavila je nekoliko stručnih radova u časopisima "Bosniaca", "Didaktički putokazi" i "Organizacija znanja". Po primarnom obrazovanju je profesorica filozofije i sociologije, a 2009. godine stekla je zvanje magistricе bibliotekarstva. Njezina stručna interesovanja su istraživanje i podsticanje čitanja, kreiranje programa podsticanja čitanja za djecu i mlade, te menadžment u bibliotekama.

*

Indira Kasapović, MA (Zenica, 1968) is a head of school library of The First Grammar School in Zenica from 1997. She is an author of the book "Motivation the children to read in library, nursery schools and within families" (2011, made public by the Public Library of Zenica) and she issued a few scientific papers in the journals: "Bosniaca", "Didaktički putokazi" i "Organizacija znanja". She has got conventional profession and educated as a teacher of philosophy and sociology and in 2009 she became a MS of librarianship. Her professional orientations are research and motivation the others to read, as well as creating of the programmes for motivating children and young people to read and a management of the libraries.